

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/ВМ 05/4-02 бр. 1561/1-III/8
13.09.2016. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III ванредној седници, одржаној дана 13.09.2016. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: МАТЕРИЈАЛНА КУЛТУРА, ОРГАНИЗАЦИЈА НАСЕЉА И ИНТЕРАКЦИЈЕ У КАСНОМ НЕОЛИТУ НА ПОДРУЧЈУ ВОЈВОЂАНСКОГ БАНАТА, кандидата мр Неде Мирковић- Марић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 22.04.2014. године.

Кандидата мр Неда Мирковић- Марић објавила је рад: Обреновац код Димитровграда, насеље винчанске културе, Гласник друштва конзерватора Србије 35 (2011), 65-68.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Војислав Јелић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/177
(број захтева)
13.09.2016.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Неде Мирковић Марић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Неда Мирковић Марић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом: _____

Материјална култура, организација насеља и интеракције у касном неолиту на подручју
војвођанског Баната

Универзитет је дана 22.04.2014. својим актом под бр 14 61206-1828/2-
дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила: _____

Материјална култура, организација насеља и интеракције у касном неолиту на подручју
војвођанског Баната

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Неде Мирковић Марић

(име, име једног од родитеља и презиме)

одлуком факултета под бр _____
образована је на седници одржаној 30.06.2016. 1303/1-ХП/6 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Јасна Вуковић	доцент	археологија	Филозофски ф.
2. др Ненад Тасић	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Бобан Трипковић	доцент	исто	Филозофски ф.
4. др Славиша Перић	виши научни сарадник	исто	Археолошки институт

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 13.09.2016.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Војислав Јелић

Наставно-научном већу Филозофског факултета

Београд, 11. јул 2016.

Одлуком Наставно-научног већа Филозофског факултета у Београду донетој на шестој редовној седници одржаној 30. јуна 2016. године изабрани смо у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације

***Материјална култура, организација насеља и интеракције у касном неолиту
на подручју војвођанског Баната***

коју је поднела кандидаткиња докторанд мр Неда Мирковић-Марић. Већу подносимо следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Неда Мирковић-Марић рођена је 1976. године у Сомбору. Дипломирала је 2004. године, 2006. године стекла звање кустоса, а свој магистарски рад одбранила је 2012. године. Од 2016. године запослена је у Међуопштинском заводу за заштиту споменика културе Суботица. Учествовала је на великом броју теренских истраживања под руководством, између осталих, и Народног музеја у Београду, Филозофског факултета у Београду и Балканолошког института САНУ. Аутор је неколико изложби и активно се бави промоцијом и популаризацијом археологије у јавности организовањем радионица у оквиру различитих манифестација, као што је Фестивал науке. Од 2014. године је коруководилац ревизионих истраживања локалитета Градиште у Иђошу, који реализује Народни музеј Кикинда у сарадњи с Међуопштинским заводом за заштиту споменика културе Суботица. Резултати тих истраживања значајан су део њене докторске дисертације. Осим тога, за потребе ове тезе обавила је низ рекогносцирања на подручју војвођанског Баната.

Интересовања Неде Мирковић-Марић су широка што пре свега показују њени радови објављени као резултати многобројних теренских истраживања. Последњих година се она све више фокусирају на период неолита, и још уже, на поље керамичких студија, што се види из њених самосталних и коауторских радова и каталога изложби:

2010 (2011) (са Марић, М.) Локалитет Црквиште са крстом-Оброк св. Димитрија, Димитровград, *Гласник друштва конзерватора Србије* 35: 73-75.

2010 (2011) (са Марић, М.) Обреновац код Димитровграда, насеље винчанске културе, *Гласник друштва конзерватора Србије* 35: 65-68.

2013 (са Л. Милашиновић) Две фигурине еквиде из Народног музеја Кикинда, Рад музеја Војводине 55: 35-46.

2011 (са Благојевић, М., Петковић, Д.) Колубара у праисторији, прича о два локалитета, водич изложбе.

Неда Мирковић-Марић учествовала је на више домаћих и међународних конференција. Издвајамо *Spatial Boundaries and Cultural Identities in the Prehistoric Balkans* у Хајделбергу 2014. године, двадесети годишњи скуп Европске асоцијације археолога одржан исте године у Истанбулу и специјализовану тематску конференцију посвећену студијама керамике ЕМАС одржану 2015. године у Атини.

Докторска дисертација мр Неде Мирковић-Марић *Материјална култура, организација насеља и интеракције у касном неолиту на подручју војвођанског Баната* састоји се од 258 страна основног текста, 29 страна библиографије, 14 табли, 2 плана, 125 слика и 10 табела. Текст је подељен на пет основних целина с низом поглавља.

У првом поглављу кандидаткиња је изложила предмет и циљ свог истраживања. Територија војвођанског Баната, према схватањима традиционалне археологије, представља јужну периферну област тзв. потиске културе и област која представља зону која се граничи с винчанском културом. Досадашња сазнања о касном неолиту овог простора су, међутим, у највећој мери била заснована на истраживањима спроведеним пре готово једног века, а основне особине материјалне културе биле су приказане сасвим сумарно. Имајући у виду да војвођански Банат истовремено представља зону разграничења, али и контакта две различите неолитске традиције, кандидаткиња се определила да их посматра кроз дефинисање социјалних група, односно групних идентитета кроз концепт тзв. *социјалних граница*, односно заједница праксе. Зато се фокусира на два важна аспекта материјалне културе. С једне стране, то су обрасци насељавања, односно дефинисање организације насеља и њихових сличности и разлика у односу на традиционално схваћену матичну област потиске културе и насеља винчанске културе. С друге стране, кандидаткиња дефинисање различитих традиција посматра кроз особине технолошког стила на најбројнијој групи покретних налаза – керамици. У другом и трећем поглављу кандидаткиња даје преглед досадашњих сазнања и историјат истраживања, као и природне карактеристике овог простора.

Друга целина посвећена је прегледу досад познатих каснонеолитских локалитета у војвођанском Банату. Она садржи податке ранијих истраживача, али и резултате нових истраживања.

Трећа целина посвећена је обрасцима насељавања и унутрашњој организацији потиских локалитета. Разматрајући изглед насеља на простору данашње Мађарске, кандидаткиња је утврдила да насеља у војвођанском Банату не показују значајна одступања у односу на матичну област потиске традиције и показала да је могуће идентификовати како телове, тако и једнослојна насеља. Ту се посебно издваја Градиште у Иђошу, насеље које се састоји од телоидног дела окруженог ровом или палисадом и једнослојног насеља. Значајни су закључци у вези с економијом локалитета. На основу детаљног рекогносцирања његове околине и израде модела предвидљивости, кандидаткиња је закључила да су око њега постојала мања сателитска – једнослојна насеља, претпостављајући да су она за њега економски и социјално везана. Смањење броја насеља у односу на рани неолит, као и постојање разлика у погледу њихове величине и значаја кандидаткиња објашњава променама стратегији опстанка, али и променама у социјалним односима, те појавом неких облика друштвене комплексности.

Четврта и најобимнија целина ове докторске тезе посвећена је анализи грнчарије. Да би утврдила разлике и сличности између две неолитске традиције, кандидаткиња се определила за анализу технолошког стила. Он се у литератури дефинише као скуп свих активности и понашања који се исказују кроз израду предмета, а последица су социјалних односа. Зато она не разматра израду керамике само кроз анализу оперативног ланца, тј. следа корака у изради, већ је узела у обзир и концепт тзв. *технолошких избора*, односно одлука које је занатлија морао током тог процеса да доноси. Прецизна методологија, која је укључила морфометријску анализу, идентификацију техника израде и додатих примеса посматрањем фрагмената керамике под увећањем, као и примена петрографских анализа и рентгенске флуоресценције омогућила је Неди Мирковић-Марић да идентификује присуство две различите технолошке традиције на каснонеолитским локалитетима у војвођанском Банату. Прва је представљена оксидационо печеном грнчаријом са рециклираном керамиком - шамотом и органским примесама у фактури, типичном за тзв. потиску културу. Другу карактерише редуционо печење, маса без шамота и с додатим минералним примесама, а јавља се на облицима за сервирање и конзумирање хране типичним за винчанску керамику. На основу археометријских анализа, кандидаткиња је показала да је керамика оба стила рађена од локалних сировина. Идентификација "мешаних асемблажа" на истим локалитетима, односно присуства два технолошка стила, оба локалног порекла, као и присуства технолошких "хибрида", представља један од најважнијих резултата ове тезе и изазива низ питања којима се кандидаткиња бави у следећој целини свог рада.

Имајући у виду археолошке податке који показују да су у раним фазама касног неолита у војвођанском Банату присутни локалитети винчанске, док их у познијим смењује потиска традиција, у петој целини под насловом *Контакти и интеракције* кандидаткиња разматра

природу њихових односа. Превладавање потиске традиције у средњем и северном Банату објашњава доласком нових популација са севера. На основу присуства мешаних асембљажа, заједно с хибридима, међутим, она износи претпоставку да су ти дошљаци живели заједно са заједницама које су затекли, намећући свој стил као израз идентитета. С друге стране, потиски "импорт" на винчанским локалитетима она објашњава другом врстом интеракције, претпостављајући размену, али уз опрез, истичући да доступни подаци још увек не омогућавају детаљније разматрање овог питања.

Закључна разматрања ове тезе представљају сумирање свих резултата, али указују и на нова питања која је потребно разјаснити у будућим истраживањима.

Докторска дисертација мр Неде Мирковић-Марић *Материјална култура, организација насеља и интеракције у касном неолиту на подручју војвођанског Баната* испунила је задатке формулисане кроз истраживачка питања. Детаљан преглед каснонеолитских локалитета на подручју војвођанског Баната представља пионирски рад на систематизацији постојећих сазнања. С друге стране, интердисциплинарна анализа грнчарије пружила је нове резултате, чиме се досад запостављено питање међусобних контаката неолитских заједница поново враћа у фокус археолошких истраживања. Због свега наведеног предлажемо Наставно-научном већу да докторанду мр Неди Мирковић-Марић одобри усмену одбрану докторске тезе.

Доц. др Јасна Вуковић, ментор

Проф. др Ненад Тасић

Доц. др Бобан Трипковић

Др Славиша Перић,

виши научни сарадник, Археолошки институт, Београд